

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Vår dato: 15.10.2018
Vår ref.: 2018/5866

Deres dato: Deres ref.:

Tilråding om uttak av moskus på Dovrefjell

Fylkesmennene i Oppland, Møre og Romsdal og Trøndelag tilrår at Miljødirektoratet vedtar uttak av ca. 20 moskus på Dovrefjell. Bestanden skal bringes nærmere målet i forvaltningsplanen om at antallet ikke bør overstige 200 vinterdyr. Uttaket skal redusere konflikten mellom mennesker og moskus, bedre sykdomsutfordringene hos moskus, og bedre kjønns- og aldersstrukturen i bestanden. Det var minst 244 dyr sist vinter.

Fylkesmannen i Trøndelag har i samråd med berørte fylkesmenn ansvaret for forvaltningen av moskus. Fylkesmennene i Oppland, Møre og Romsdal og Trøndelag tilrår at Miljødirektoratet vedtar uttak av ca. 20 moskus på Dovrefjell i perioden 20. oktober 2018 til 31. mars 2019. Det er et mål at uttaket reduserer konflikten mellom mennesker og moskus. Uttaket anbefales rettet mot moskus som oppholder seg i og utenfor kjerneområdet, hvor det erfaringsmessig er kort avstand for moskus å vandre til områder hvor det oppstår konflikter mellom mennesker og moskus.

I følge forvaltningsplanen for moskus på Dovrefjell, som ble revidert i 2017, skal moskusen ivaretas innenfor et kjerneområde på 340 km². Kjerneområdet for moskus ligger i kommunene Oppdal, Dovre og Lesja. Det er et delmål i planen at vinterbestanden ikke bør overstige 200 individer. Ved høringen på revidert forvaltningsplan i 2017 signaliserte kommunene støtte om at bestanden ikke bør overstige 200 individer om vinteren.

Bestandsregulering som reduserer konflikter

Det er et mål i forvaltningen av moskusbestanden på Dovrefjell at konflikter i forhold til mennesker skal holdes på lavest mulig nivå. Moskus på vandring vekk fra kjerneområdet til befolkningsrike områder vil kunne medføre situasjoner hvor det oppstår fare for personsikkerheten. Erfaring med moskusen på Dovrefjell viser at det årlig oppstår situasjoner hvor moskus vandrer ut av kjerneområdet. Slike individer kan regelmessig opptre nært bebyggelse eller nært sterkt trafikkerte veier og jernbane. De siste årene er det avlivet flest moskus av sikkerhetsmessige grunner sørøst for kjerneområdet (Vedlegg 1). I dette området er det mye menneskelig infrastruktur (vedlegg 2).

Bedre kjønns- og aldersstruktur

Det er et delmål at moskusbestanden skal få utvikle seg mest mulig naturlig innenfor kjerneområdet. I dette ligger mål om naturlig kjønns- og aldersstruktur. De siste årene er andelen unge dyr (kalv og ungdyr til og med 2,5 år) registrert under vintertellingen redusert med ca. 10 % (vedlegg 3.). I 2018 var ungdyrandelen på 32,5 %. Reduksjonen i andel unge dyr er i stor grad forårsaket av sykdom. Andelen eldre kyr har i mange år vært mellom 30-40

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer
fmlpost@fylkesmannen.no

Besøksadresse:
Steinkjer: Strandveien 38
Trondheim: Prinsensgt 1
www.fylkesmannen.no/trondelag

Telefon:
74 16 80 00
Org.nr.:
974 764 350

Saksbehandler:
Bjørn Rangbru
Telefon:
+47 73 19 92 03

% . De siste tre årene har andelen økt og var i 2018 på 45 %. Andelen eldre okser har vært omkring 20 %.

Under vintertellingen i 2018 ble det registrert minst 107 eldre kyr. For å bedre kjønns- og aldersfordelingen er det ønskelig med stor andel eldre kyr i uttaket. Det vil også på sikt kunne dempe produksjonen slik at det blir enklere å nå mål om at bestanden ikke bør overstige 200 «vinterdyr». Uttak for å redusere konflikt kan imidlertid bli negativt for en bedre kjønns- og aldersstruktur. Målet om uttak som reduserer konflikt er viktigere enn mål om naturlig kjønns- og aldersstruktur.

Sykdomsutfordringene hos moskus skal reduseres.

Det er et delmål at sykdomsutfordringene hos moskus reduseres. Det antas at sannsynligheten for smitteoverføring fra sau til moskus øker med størrelsen på moskuspulasjonen (flere kontakter). Også den videre spredningen mellom flokker av moskus vil trolig bli mer effektiv i en tett populasjon. I tillegg kommer belastningen med andre smittestoffer, som parasitter, som normalt øker ved populasjonstetthet.

Vinteren forut for et stort utbrudd av lungebetennelse sommeren 2012, var populasjonen rekordstor med nærmere 300 vinterdyr. Omfanget av sykdomsutbrudd i relasjon til populasjonsstørrelse er vurdert av Veterinærinstituttet. Veterinærinstituttet har med bakgrunn i erfaringer de siste årene anbefalt at populasjonen holdes på et lavere nivå enn i 2012, og foreslått 200 dyr i vinterbestanden som et fornuftig maksantall. Det er et mål at en reduksjon i bestanden reduserer sykdomsutfordringene.

Moskus er klassifisert som en fremmed art

Artsdatabanken har klassifisert moskus som en fremmed art med lav risiko.

Naturmangfoldlovens bestemmelser om forvaltningsmål for arter, § 5, sier;

«Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt. Så langt det er nødvendig for å nå dette målet ivaretas også artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelser som de er avhengige av. Forvaltningsmålet etter første ledd gjelder ikke for fremmede arter.» Forvaltningsmålet i naturmangfoldloven § 5 er følgelig ikke gjeldende for forvaltningen av arten moskus. Samtidig er Fylkesmannen i Trøndelag bedt om å etablere en forvaltning av arten på Dovrefjell med sikte på å beholde den der. Dette forutsatt at arten ikke er til hinder for de stedlige artene og økosystemer, samt at det ikke skapes unødige konflikter med mennesker.

Viktig å høste erfaring

Det ansees som viktig å unngå å skape fluktadferd hos moskus i arbeidet med å regulere stammen. Økt aktivitet av felling av moskus i kjerneområdet vil kunne medføre at den får økt frykt for mennesker. Moskus som opplever at artsfrender blir felt vil kunne ta lærdom av dette og opparbeide økt frykt for mennesker. En slik læring med påfølgende atferdsendring vil kunne spre seg blant individene i bestanden og medføre en generell økt fluktrespons. Økt fluktrespons kan gi økte forvaltningsmessige utfordringer i å forvalte arten innenfor et relativt lite kjerneområde. For å ha lav sannsynlighet for læring, atferdsendring og økt fluktrespons, er det ønskelig å ta ut individer når de er visuelt isolert fra andre individer.

Moskusens flokk- og forsvarsinstinkt gjør det mulig å felle en liten flokk i løpet av kort tid (få minutter), og opparbeidet erfaring fra uttak av både enkeltdyr og flokker viser også at det er kan gå greit å ta ut flere individer på kort tid. Vinteren 2017-2018 ble det avlivet to grupper som begge hadde 7 individer. Tiltakene ble vurdert som vellykkede. Begrensningene ligger oftest i transport- og slaktemuligheter. Det vurderes likevel som formålstjenlig å bruke noen år på å ta bestanden ned til målsetting på 200 vinterdyr. Gjennom å bruke 3-4 år vil forvaltningen og Statens naturoppsyn høste erfaring med uttak, samt med hvordan bestanden responderer. Både i arealbruk, bestandsstruktur, og produksjon.

Bestandsstørrelse og kjent avgang.

Ved siste minimumstelling av bestanden, i april 2018, registrerte Statens naturoppsyn minst 244 individer. Det kan imidlertid ikke utelukkes at noen individer ble oversett, og at den reelle bestanden var noe høyere. Vedlegg 4 viser registrert utvikling i minimum antall individer på Dovrefjell. Årets kalvetelling ble gjennomført av Statens naturoppsyn i juli og det ble registrert 34 kalver hos 60 undersøkte kyr. Andelen kalv per ku var 0,57. Ut fra denne tellingen, og antallet kjente eldre kyr fra minimumstillingen, kan det totale antallet kalver i bestanden sommeren 2018 estimeres til 60-70 individer. Hittil i 2018 er det registrert en avgang av 40 individer, hvorav 29 er registrert etter tellingen i april. Erfaringsmessig finner vi ikke alle moskus som dør, og det reelle antallet i avgang er sannsynligvis noe høyere. Det er også grunn til å nevne at det på høsten og vinteren erfaringsmessig registreres en del dødelighet forårsaket av sykdom, slik at det kan forventes noe dødelighet i frem til neste minimumstelling. Størrelsen på mulig avgang forårsaket av sykdom er vanskelig å estimere.

Ut fra en helhetsvurdering er det grunn til å anta at bestanden ikke blir/er blitt tilstrekkelig redusert slik at den nærmer seg forvaltningsmålet på 200 vinterdyr. For å bringe bestanden nærmere målet tilrår vi at arbeidet med uttak fortsetter. Et uttak på ca. 20 individer frem til 31. mars 2019 vurderes som en egnet størrelse uttak. Det antas at et uttak på ca. 20 individer vil gi en svak reduksjon i bestandsstørrelsen slik at den nærmer seg forvaltningsmålet. Det planlegges ny telling i mars-april 2019.

Uttaksperiode

I prinsippet kan det tas ut dyr hele året. Men tilgjengelighet og muligheter for utfrakt av fallvilt er viktige faktorer. Ca. 1. oktober til 31. mars vurderes å være den mest aktuelle perioden å ta ut individer. "Problemdyr" bør imidlertid tas ut på den tida av året de er et problem for å sikre at man tar de rette individene. Det er av den grunn også aktuelt å ta ut individer sommerstid.

Miljødirektoratet vedtar uttak

Vedtaket om uttak som bestandsregulerende tiltak fattes av Miljødirektoratet etter tilrådning fra fylkesmennene. Direktoratet har hjemmel til å beslutte uttak av moskus jf. naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, første ledd bokstav g. Etter denne bestemmelsen er det eneste vilkåret at det er en "fremmed organisme. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom.

Tilrådning

Fylkesmennene i Oppland, Møre og Romsdal og Trøndelag tilrår i henhold til kap. 4.2 i Forvaltningsplan for moskusbestanden på Dovrefjell (2017), at Miljødirektoratet vedtar uttak av ca. 20 moskus på Dovrefjell som et bestandsregulerende tiltak i perioden 20. oktober 2018 til 31. mars 2019. Uttaket anbefales rettet mot moskus som oppholder seg i og utenfor kjerneområdet, hvor det erfaringsmessig er kort avstand for moskus å vandre til områder hvor det oppstår konflikter mellom mennesker og moskus. Det er et mål at uttaket og bringer bestanden nærmere målet i forvaltningsplanen om at bestanden bør ikke overstige 200 vinterdyr. Det er videre mål om at uttaket reduserer konflikten mellom mennesker og moskus, bedrer sykdomsutfordringene, og bedrer kjønns- og aldersstrukturen i bestanden.

Med hilsen

Gry Tveten Aune (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

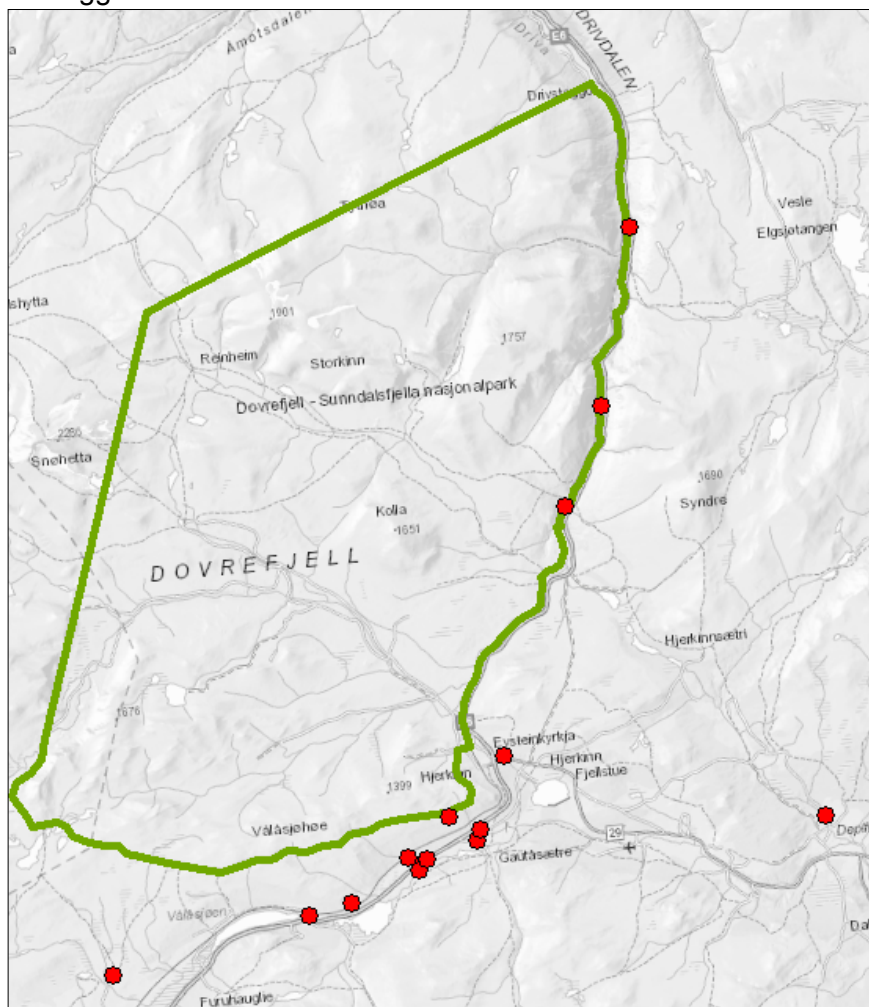
Bjørn Rangbru
seniorrådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til:

Dovrefjell Nasjonalparkstyre	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Oppdal kommune	Inge Krokanns veg 2	7340	OPPDAL
Lesja Fjellstyre		2665	LESJA
Oppdal Bygdealmenning	Boks 73	7341	OPPDAL
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Lesja kommune		2665	LESJA
Dovre Fjellstyre	Kyrkjevegen 5	2660	DOMBÅS
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Dovre kommune	Kongsvegen 4	2662	DOVRE
Statskog	Kyrkjevegen 5	2660	DOMBÅS

Vedlegg 1

Moskus avlivet av sikkerhetshensyn, like utenfor kjerneområdet, i perioden 2011-2017.

Vedlegg 2

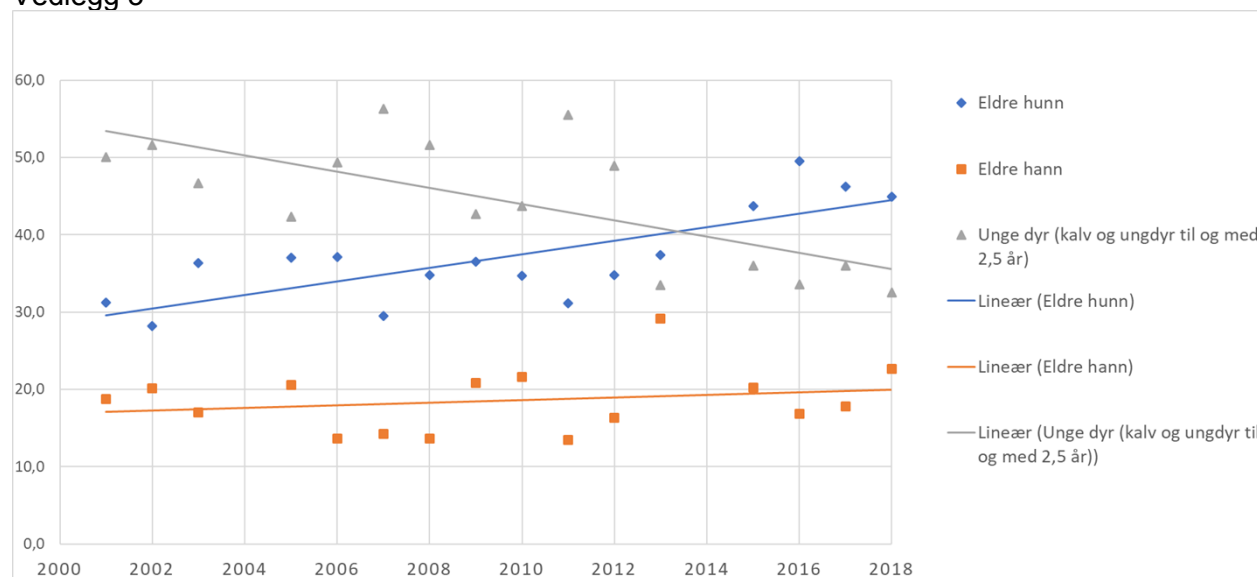

— Kjerneområde for moskus

▪ Bygninger

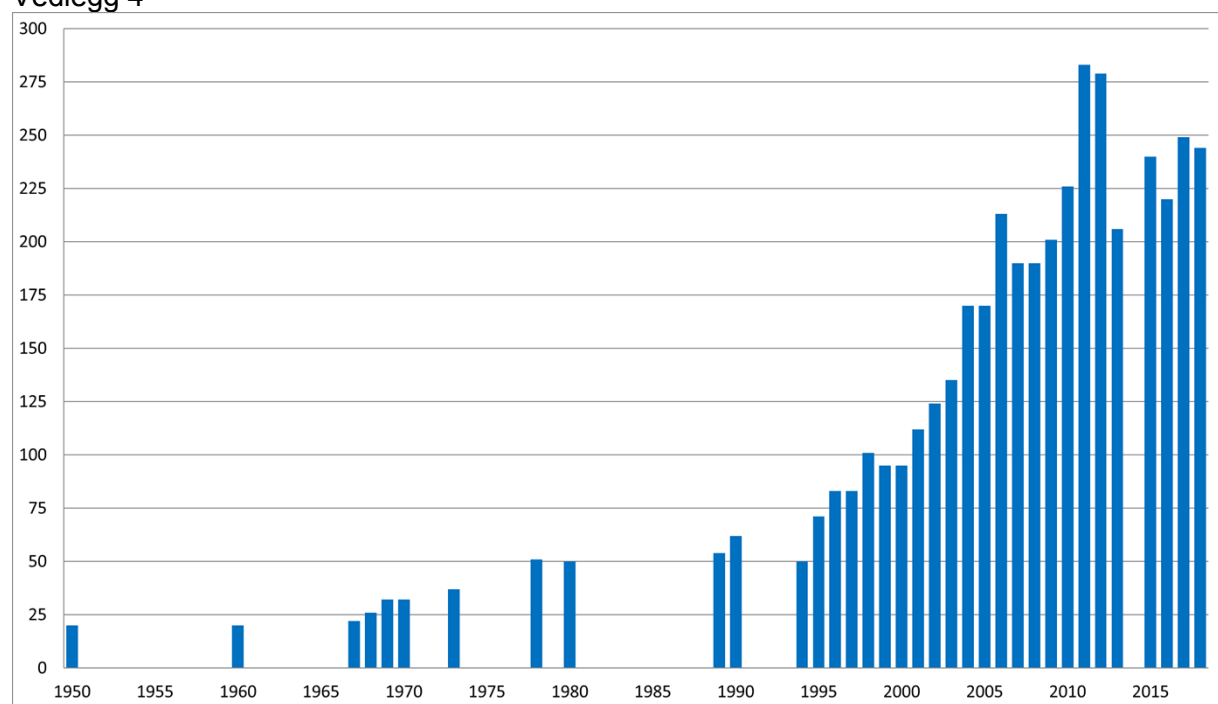
Sør-sørøst og øst for kjerneområdet er det mye infrastruktur som tilrettelegger for menneskelig ferdsel.

Vedlegg 3

Utvikling i kjønns- og aldersstruktur fra 2001 til 2018.

Vedlegg 4

Utvikling i minimum antall moskus på Dovrefjell i perioden 1950 – 2018. I 2014 ble det ikke gjennomført telling pga. vanskelige telleforhold.